

ijke  
chijning,  
in Uw  
vleesch,  
inwijning  
verreest  
gebeden  
pijn,  
u treden  
agid zijn.  
J. L. J.

IN IN DE  
bedoeld zijn

RIEL. Daar  
op legale  
is, voordat  
en aan hun  
ouden voort-  
leeren recht,  
door mij in  
inerd, opdat  
gevraagd, en  
k recht. De  
geen enkele  
van 1942 te  
t ook.

Ik te helpen  
den weg der  
eruitspraken  
en daar dan  
de vóór hen  
een nieuwe  
die ernst is

dezen ernst

ij heeft ge-  
horsings- en  
aangerekend

in" vindt hij  
rustig.

EN antwoord-

ngswaardige  
t 4, 3, 2, 1.

IN LEEREN  
VAN DE  
NIET TEN

LE in over-  
is deze vraag  
spraken zijn  
en; alles wat  
haar er mee  
naar 't is ook,  
tot decisieve  
antwoord nog  
lus, dat deze  
Daarom heb  
leggen onder  
erken helpen  
VEL een ge-  
inbegrip van  
het Avond-  
sal een dank-  
ast den term  
le haar daar-  
geboren of te  
de vóór hen  
nieuwe zaak  
teert van na

dezen ernst

hij heeft ge-  
sings- en af-  
aangerekend  
en" vindt de  
rwegend ern-

EN antwoor-

ingswaardige  
3, 2, 1. Laat

EZEN, AAN  
IJVEN VAN  
N MOETEN

dek, LANGS  
classis, par-  
men, om de  
e synode) er  
ug te roepen  
bleef zitten,  
en de afge-  
dat zij geen  
en aan de in

Waar nu het besluit van deze afgevaardigden-in-meerderheid om maar te blijven zitten behoorde tot „DE“ besluiten van de voortgezette „synode“ van Sneek-Utrecht sedert September 1942 genomen, is deze 3e vraag niet los te maken van de 2e.

Vraag 2 nu luidde:

„OF GIJ U CONFORMEERT AAN DE BESLUITEN VAN DE SYNODE SNEEK-UTRECHT IN HAAR VOORTGEZETTE ZITTINGEN SEDERT SEPTEMBER 1942 GENOMEN?“

Er staat: conformeren aan DE besluiten. De bekende EN de NIET BEKENDE. Er staat dus, dat men zich heeft te conformeren aan ALLE BESLUITEN, ook die men NIET KENT. En ook aan die welke men in strijd met de Schrift of de Kerkenordening acht, en waarvan men wettig, zoowel aan de synode zelf, als aan de kerken, langs den kerkelijken weg, de afwijking van de Kerkenordening heeft gepraetendeerd; en zulks terwijl men nog in afwachting is, hoe de wettige vergaderingen „in“ dien kerkelijken weg (nauwbetreden) op die gravamina zullen reageren. Conclusie: er wordt in vraag 2 en 3 verlangd, dat men zich conformeerde aan onbekende besluiten, en aan zulke, waarvan men verklaart: ik mag me daaraan niet conformeren, wijl ze afwijken van de Kerkenordening, en ben dus in beroep bij de wettige vergaderingen langs den kerkelijken weg. Dat het er zóó staat, heb ik, eer de synodeleiders zouden komen tot definitieve handelingen hun herinnerd in mijn antwoorden. De Fernhout meent dus, dat de elsch, om alzoo te doen, „van zeer ernstig karakter“ is. Ik ook. Ik heb dit trouwens van den voorman der Doleantie, ds K. Fernhout, zelf geleerd. Daarom heb ik ook geweigerd, zijn goede voorbeeld uit de doleantiedagen als een kwaad voorbeeld te verdoemen en te helpen verdoemen, en geweigerd, Gods volk te helpen leggen onder dit goddelooze juk, gelijk ook ds Fernhout dit in 1886 gedaan heeft. Ik heb den weg der kerken helpen vrijhouden, om langs den kerkelijken weg bezwaar in te brengen tegen een vergadering en haar besluiten. Niet alleen Kerken, doch ook áánstonds andere synodeleden hebben daar dan ook gebruik van gemaakt: deze laatsten hebben, onder uitdrukkelijke verwijzing naar mijn bezwaren, kalmweg geweigerd, nog langer mee te vergaderen met een meerderheid van afgevaardigden, die zich het recht daartoe had geassumeerd, en daarvan kennis gegeven óók aan de hen afvaardigende instantie (part. synode). Dat deze hen zonder eenige verdere moeite daarin gedragen heeft, en de mij om een advies vervolgende synode hen om hun aan het advies conforme DAAD niet in 't minst vervolgde, en dat ze alzoo samen mij verraden hebben, is een tweede zaak „van zeer ernstig karakter“, en dit ook nog uit den tijd van 1944.

De vraag is nu alleen, of ds Fernhout dezen ernst van OVERWEGEND karakter vindt.

Antwoord: blijkbaar niet. Want hij heeft getolereerd, dat synodeleden alvast, zonder hun particuliere synode dienaangaande iets te vragen, DEDEN wat ik zelf nog maar wilde zien overgelaten aan de daartoe aangewezen particuliere synode zelf, ter beoordeeling en beslissing. Hij heeft dus getolereerd, dat anderen een handeling deden, waarvan het adviseeren om haar langs wettigen weg te verlangen, als schorsings- en afzettingswaardige zonde bij voorbaat mij aangerekend werd.

CONCLUSIE: punt 3 en 2 van de „geschillen“ vindt ds Fernhout wel zeer ernstig, maar niet overwegend ernstig.

Blijkbaar kan men zi. op de vragen 3 en 2 NEEN antwoorden, en vrij uitgaan voor God.

Zoo blijft dus als schorsings- en afzettingswaardige zonde alleen in aanmerking komen punt 1. Laat ons zien.

Vraag 1 luidde:

„OF GIJ HARTELIJK LEEDWEZEN UITSPREEKT OVER DE DOOR U AANGENOMEN HOUDING TEGENOVER DE SYNODE?“

Het treft hier, dat er staat „houding“. Als iemand zeer bepaalde bezwaren tegen zeer bepaalde handelingen inbrengt, die hij beide precies heeft omschreven, en waarvoor hij argumenten heeft gegeven, en tegenargumenten wederom afgevoerd; en als, gelijk hij duidelijk aantoonde, de instantie, tegen welke handelingen hij bezwaren inbracht, in haar verdediging zichzelf weersprekt; en als tenslotte niets anders van haar kant overblijft, dan een klacht over de aangenomen „houding“, waarbij van het bepaalde iets onbepaalds, van het concrete iets abstracts, van het aanwijsbare iets onaanwijsbars wordt gemaakt, dan noemt men zóo iets in alle fatsoenlijke procedures onzakelijk, en dan zou geen één behoorlijk rechter van het dwaze woord „houding“ gebruik maken in een „vonnis“. Als het bovendien een vergadering betreft, die zooveel op haar kerfstok heeft als bijkens het wegvalen van de punten 5, 4, 3, 2, bij deze het geval is, en als die vergadering zelf de betrokkenen is, tegen welke klachten ingediend zijn, en zij dus „het recht in eigen handen neemt“, wat haar bovendien heelemaal niet gelukt, gezien haar verwarde apologieën, dan kan iemand slechts dan zeggen: het niet uitspreken van hartelijk leedwezen over de tegen een vergadering, die hij beschuldigde langs den kerkelijken weg, ingenomen houding is een overwegend ernstige aangelegenheid, waardig om met schorsing en afzetting gestraft te worden, indien

die iemand in 1944 in alle opzichten zich distancieert van het gebeurde in 1886.

Zoodat D.E.C. toch nog gelijk heeft: ds Fernhout is getuige á charge tegen de synodocratie.

Maar dan de ds Fernhout van 1886.

Het spijt ons, dat we deze meening niet veranderen kunnen. Maar het respect voor ds Fernhout verhindert ons niet te verklaren, dat wij het zijn die in 1944 hebben gevochten vóór wat hij in 1886 heeft beschermd. En we gelooven ook dat hij het zóó gezien zou hebben als hij niet was misleid door de lieden die deze vragen aan zijn aandacht hielpen ontrekken. Hoewel ze de officiële punten-in-geding in formule brengen.

K. S.

Naschrift van D.E.C.:

DE BOEMERANG.

We willen n.a.v. den hierboven afgedrukten brief van ds K. Fernhout, door K. S. reeds van commentaar voorzien, gaarne een enkele opmerking maken.

Ds K. Fernhout schrijft, dat hij er geen oogenblik aan gedacht heeft „de verschillen, waarom het ging in dezen strijd met de Gereformeerde Kerken in Generale Synode“ voor te stellen als „beuzelingen“.

We nemen er dankbaar nota van.

We zijn het op dit punt van harte met ds K. Fernhout eens.

We hebben ook nooit beweerd, dat we ons van „beuzelingen“ hebben vrijgemaakt. Wel van besluiten en handelingen, weliswaar met de meeste stemmen goedgevonden, maar strijdend tegen het Woord Gods en tegen „de artikelen, in deze Generale Synode besloten“. Hetgeen we voor onszelf bewezen hebben. En hetgeen we gaarne aan de Kerkelijke vergaderingen bewezen hadden, ware het niet, dat deze den kerkelijken weg hadden opgebroken.

Het heeft onze hartelijke instemming, dat de Redactie aan het schrijven van ds K. Fernhout een plaats geeft in De Reformatie.

Maar verbazen ons, dat niet reeds veel eerder een bede om een enkel corrigendum van de hand van ds K. Fernhout of een rectificatie uit de pen van dr B. Wielenga in het Gereformeerd Weekblad verscheen.

Want in het Gereformeerd Weekblad stond — we citeerden het in onze rubriek reeds letterlijk — na de vermelding van de vraag van dr B. Wielenga aan ds K. Fernhout „Hebt ge dan geen kruis in uw leven?“. „Ik dacht, dat hij zou zinspelen op de crisis in de kerk. Daarover had hij reeds gesproken met bittere, droeve woorden: „sedert de scheuring valt het mij zoo moeilijk met vreugde ter Kerk te gaan. Het valt mij zwaar den ouden eerbied te hebben voor het Gereformeerde volk. Om beuzelingen elkaar los te laten en in zulke taal te strijden! Ik geloof, dat de broeders, die ons met de hardste taal te lijf gaan, het meenen. Maar het is niet uit den Geest. Het is uit het vleesch“.

Dr B. Wielenga plaatste een en ander tusschen aanhalingssteekens. Versloeg het dus als uit den mond van ds K. Fernhout opgeteekend. Heeft hij dan ds Fernhout onrecht gedaan, dan publiceere hij dat in het Gereformeerd Weekblad.

Maar afgedacht van het misverstand, dat ook volgens ds K. Fernhout niet in mente D.E.C., maar in de Weesper Pastorie, waar dr B. Wielenga hem ontmoette, is ontstaan, het artikel van dezen laatste heeft in de geciteerde zinsneden de strekking, die de synodale propaganda in woord en geschrift den laatste tijd herhaaldelijk vertoont: de zaken, die tusschen de Gereformeerde Kerken en de synodocratie liggen, worden gebagatelliseerd: „beuzelingen“. In dezelfde week, waarin het Gereformeerd Weekblad het gesprek met ds K. Fernhout publiceerde, ontmoette D.E.C. een prominent lid der Synode van Elindhoven. Ook dat Synodelid sprak van „beuzelingen“. Waarop D.E.C. replieerde: „dat zwaard keert zich tegen U, die het voert, het is een boemerang. Want dan hebt U dus om beuzelingen geschorst, afgezet, ons gelegd onder het oordeel van scheurmakerij“.

En in dien zin blijft ons oordeel staan: het Gereformeerd Weekblad, in casu dr B. Wielenga, heeft ds K. Fernhout aangevoerd als getuige contra de synodocratie. Nolens volens. Tegen wil en dank. En als ds K. Fernhout als zoodanig niet wil optreden — we gelooven hem natuurlijk van harte — dan geve het Gereformeerd Weekblad daarvan kennis aan zijn lezers. Het zal ons verheugen. Want wij zijn er óók niet van gediend, dat men „onze zaak, die nu als kettersch en goddeloos verdoemd wordt“ („niet uit den Geest, maar uit het vleesch“ volgens ds K. Fernhout) zoo van tijd tot tijd als het te pas komt, voorstelt als een beuzeling.

D.E.C.

ONZE MILITAIREN.

Begin Maart kwam de nieuwe lichting onder de wapenen o a te Ede. Willen de jongens zich zoo spoedig mogelijk melden bij den scriba der Kerk? Hij kan hen dan inlichten omtrent Kerkdiensten, catechisatie en jeugdvereniging.

Van de Kerkeraden verwachtten we bericht dat br. .... dooplid (of bel. lid) der Kerk, zich in militairen dienst bevindt te Ede; met militair adres. Ook contact met ouders wordt op prijs gesteld. Spoedige opgaaf gewenscht.

Namens den Kerkeraad

W. O. DE GRAAF

Stationsweg 25, Ede.

(Door abuis eerst heden geplaatst. Redactie.)

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

NOGMAALS HET RAPPORT BEDRIJFSORGANISATIE: HET VERWEER VAN MR K. GROEN. III.

9. Nog iets dieper moet ik ingaan op de bewering van mr G., dat we in de s.i.e.k. te maken hebben met een scheppingswet, een religieus apriori, een geloofsvooronderstelling, „de“ greep naar „het“ grondmotief der schepping, een geloofstuk. Mr G. zegt, dat Kuyper de s.i.e.k. niet heeft uitgevonden, doch dat het hem slechts „geschonken“ (door wie? Door God misschien? Is die term zoo prachtig, dat ook die al als gave Gods gezien moet worden? Ik neem voorloopig nog de vrijheid, dat te betwijfelen) werd haar naamgever te zijn, „en ze ons helder voor oogen te stellen“. Nu zet ik ook achter die „helderheid“ een vraagteken (zie het art. van K. S. in „De Ref.“ vorig jaar, alsmede het referaat van dr Meulink op het congres). Me dunkt, mr G. beweert hier dingen, die hij tegen de critiek eerst wel eens mag bewijzen. Verder ga ik op de conceptie van Kuyper niet in. Want ik had gezegd, dat in het rapport niet zoozeer de opvatting van Kuyper als wel de wijsgeerige visie van de Wijsbegeerte der Wetsidee aan het woord was, en ook daartegen mijn bezwaar gemaakt. Mr G. zegt nu, dat dit slechts een bewering van mij is, een bewering die bovendien onjuist is, gezien de samenstelling der Commissie, die in meerderheid niet behoorde tot de aanhangers van de W. d. W. Dat neemt niet weg, dat het rapport in sterke mate de taal van de W. d. W. spreekt (originair zelfstandig, vervlechting etc.). Ik heb in mijn critiek direct gezegd, dat de wijsbegeerte der wetsidee geen onvermengde toepassing had gevonden in het rapport. Doch niemand kan ontkennen, dat in het rapport die invloed aanwijsbaar was. Zeker mr G. kan dat niet loochenen. Want als ik me zoo erg vergiste, en het rapport heelemaal niet den invloed van de W. d. W. had ondergaan, dan is het me een raadsel, waarom mr G. in zijn verdediging van het rapport me uitsluitend bestrijdt met opvattingen van de W. d. W. Hij richt tegen mij enkel het wijsgeerig geslacht, en meent daarmee mij „ten principale van antwoord gediend te hebben“ en vermoedt, dat „wie kan instemmen met wat hierboven is uiteengezet“ verder weinig moeite zal hebben met mijn misverstanden en onjuiste interpretaties.

Ik begrip niet, dat mijn opponent zelf niet ziet, dat hij hier zelf het bewijs levert voor wat ik zei. Zijn antwoord „ten principale“ is niets anders dan de s.i.e.k. á la Dooyeweerd. En met mijn critiek heeft weinig moeite, wie het „met het bovenstaande“, d.i. met de wijsgeerige idee der s.i.e.k., eens is.

Volgens mr G. kent deze wijsbegeerte de s.i.e.k. slechts als „religieus vooronderstelde, waarvan zij zich eerst daarna op wetenschappelijke wijze rekenschap gaf“. Doch precies zoo fungeert de s.i.e.k. in het rapport.

Religieus vooronderstelde — wat is dat anders dan het algemeen gezichtspunt van waaruit de A.R. de zaak der B.O. moet bezien? Wetenschappelijke rekenschap — maar die komt in het rapport ook: originair zelfstandig en wat dies meer zij. Ik had direct bij de eerste lezing van het rapport wel begrepen, dat de s.i.e.k. hier fungeerde als „scheppingswet“, „religieus vooronderstelde“, „geloofstuk“, „de greep naar het grondmotief der schepping“, zooals mr G. het thans formuleert. Doch dat is de W i j s b e g e e r t e d e r W e t s i d e e in optima forma. Het spreken over s.i.e.k. als religieus apriori etc. bewijst, dat we hier te doen hebben met de theoretisch-filosofische gedachte, zooals die in de kringen van de W. d. W. domineert. Men noemt het wel een religieus apriori, doch in dat spreken verradt zich een bepaalde wijsgeerige visie. Ik begrip niet, waarom mr G. zoo hardnekkig ontkent, wat hij in heel zijn verweer alleen maar bewijst.

10. Wat nu al die zware termen betreft, die mr G. bezigt om de s.i.e.k. te typeeren, ik moet eerlijk zeggen, dat ze me niet alle duidelijk zijn. Speciaal geldt dat van „de greep naar het grondmotief der schepping“. Later heeft hij het over het „innerlijk grondmotief“ der Schrift. Indertijd heb ik prof. Dooyeweerd meermalen den term „motief“ hooren toelichten. En als ik het goed onthouden heb, bedoelde hij daarmee een „drijfkracht“, iets dus, dat in beweging zet. Vermoedelijk zal het ook hier zoo zijn bedoeld, en is dus de s.i.e.k. voor mr G. zulk een drijfkracht, zelfs een grond-drijfkracht, nog sterker „de“ grond-drijfkracht. Duidelijk is dit alles me echter niet. Temeer niet, omdat „de erkenning van de s.i.e.k.“ door hem omschreven wordt als „de greep naar het grondmotief der schepping“. Wat „erkenning“ is, begrip ik wel zoo ongeveer. Maar ik zit verlegen met „de greep naar“. Is dat bedoeld in den trant van Paulus: „of ik het ook grijpen mocht“ in Filipp. 3? Indien ja, dan is „de greep naar“ m.i. aanduiding van een poging meer dan van een resultaat, en in ieder geval heel wat anders dan „erkenning“. En als de s.i.e.k. grond-drijfkracht is der schepping, dan vraag ik me af, waardoor de mensch die „de greep daarnaar“ doet bewogen wordt. Toch blijkbaar niet door de s.i.e.k. Maar